O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
URGANCH DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

TASDIQLAYMAN
Urganch davlat pedagogika instituti
O'quv ishlari bo'yicha prorektori
__________ O.Sheripov
__________ 2024 - yil

BOLALAR ADABIYOTI NAZARIYASI

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100000-Ta`lim
Ta'lim sohasi:	110000- Ta`lim
Magistratura mutaxassisligi:	70110501 –Ta`lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (boshlang`ich ta`lim)

Urganch – 2024

Сканировано с CamScanner

Mazkur o‘quv dastur Urganch davlat pedagogika instituti kengashining 2024-yil ____ ____-sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan.

O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor _____________ **U.Sheripov**

O‘quv-uslubiy boshqarma boshlig‘i: ____________ **R. Masharipov**

Mazkur o‘quv dastur Pedagogika fakulteti Kengashining 2024-yil “____”_______ dagi yig‘ilishida muhokama qilinib, tasdiqlash uchun tavsiya etilgan. (_-sonli bayonnoma).

Pedagogika fakulteti dekani: ____________ **E. Nabiyev**

Mazkur o‘quv dastur “Boshlang‘ich ta’lim metodikasi” kafedrasining 2024-yil “___” _______dagi yig‘ilishida muhokama qilinib, tasdiqlash uchun tavsiya etilgan (_-sonli bayonnoma).

Boshlang‘ich ta’lim metodikasi kafedrasi mudiri: ____________ **A. Atajonova**

Сканировано с CamScanner

Fan/Modul kodi BAN 102	O'quv yili 2024-2025	Semestr 1	ECTS - Kreditlar 5	
Fan/Modulturi Tanlov	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1. Fanning nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Bolalar adabiyoti nazariyasi	Ma'ruza-30 Amaliy -30	90	150

2.

I. Fanning mazmuni

Fanning asosiy maqsadi - mazkur fan dasturi adabiyot nazariyasi haqida qisqacha ma'lumot berish orqali bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilariga O'qish kitobida uchraydigan adabiy janrlarni bilish va farqlay olishlari maqsadini ko'zlaydi. Shunga ko'ra fan dasturida adabiyot nazariyasining eng muhim bo'limlari, qoidalar, tasnif va tushunchalar qamrab olingan. Jumladan, adabiy asar haqida tushuncha, epik, lirik, dramatik tur janrlarining badiiy va kompozitsion xususiyatlari, she'riy nutq, she'riy vaznlar, ritm, qofiya, band, asar mavzusi va g'oyasi, adabiy asar tahlili, tasviriy ifodalar, jonlantirish, mubolag'a haqidagi tushunchalarni qamrab olgan.

Adabiyot nazariyasi fani haqida tasavvurga ega bo'lish uchun ifodali o'qish, bolalar kitobxonligi, didaktik adabiyot, bolalar adabiyoti kabi fanlardan xabardor bo'lish tavsiya etiladi. Shuningdek, badiiy adabiyot adabiy tilni yangiliklar bilan boyitish uchun juda katta ahamiyatga egadir, zotan fanni o'qishda ona tili fanlari bilan ham chambarchas bog'liq, ayni paytda talabalarni til muammolarini hal qilishda badiiy adabiyotga tayanishga o'rgatish lozim.

Fanning vazifasi - bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilariga adabiy asarlarni o'qish va uqish, mazmun-mohiyatini to'g'ri anglash ko'nikma va malakalarini hosil qilish, talabaning badiiy ijod namunalarini to'g'ri tahlil qilishga o'rgatish, shu orqali badiiy matnni chuqur idrok qilishga erishishini ta'minlash, talabalarda estetik emotsionallik, ma'naviyat va ma'rifiylik, komillik tuyg'usini shakllantirish.

II. ASOSIY NAZARIY QISM (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Adabiyot nazariyasi fan sifatida.

Adabiyot nazariyasi fanining ob'ekti, tarkibiy qismlari va vazifalari. Adabiyot – ijtimoiy ongning o'ziga xos sohasi. Hayot va adabiyot. Adabiyot va zamonaviylik. Adabiyot shaklining o'ziga xosligi.

2 - mavzu. Adabiy asar – adabiyotning "vakili" sifatida.

Yozuvchi ijodining pafosi va adabiy asar. Insonshunoslik. Ommaviylik. Adabiyot mazmunining o'ziga xosligi. Mazmunning salmoqdorligi. Mazmunning haqqoniyligi. Mazmunning universalligi, originalligi. Mazmunning ta'sirchanligi.

3 - mavzu. Adabiy asarda mavzu, g'oya.

Mavzular doirasining adabiyot uchun ahamiyati. Badiiy g'oya. G'oyaviy, hayotiy mazmun. Zamonaviy asar mazmuni. Adabiy asarda inson tasviri. Xarakter va tip. Qahramon. Adabiy asarda tarixiy shaxslar, prototip.

4 - mavzu. Syujet va kompozitsiya

Konflikt-syujet o'zani. Syujetning tarkibiy qismlari. Portret va peyzaj. Badiiy tafsil va syujet. Fabula. Kompozitsiya.

Сканировано с CamScanner

5-mavzu. Tilning badiiy asarda tutgan o'rni

Tilning badiiy asar unsurlari orasidagi alohida roli. Jonli, adabiy va badiiy til. Mualliflar va personajlar nutqi. Xalq tili. Dialog. Monolog. Mubolag'a. Mazmun va shakl birligi.

6 – mavzu. Adabiy turlar va janrlar. Epik tur.

Adabiy tur tushunchasi. Adabiy tur nima? Adabiy asarlarni guruhlarga bo'lish. Adabiy tur va janrlarni o'rganish ahamiyati.

7- mavzu: Qahramonlik eposi. Eposning asosiy janrlari.

Qahramonlik eposi. "Alpomish" - qahramonlik eposining yorqin namunasi ekanligi. Dostondagi asosiy motivlari va obrazlari. Epopeya.

8 - mavzu. Lirik tur. Dramatik tur.

Lirik tur haqida ma'lumot. Lirik janrlar. Dramatik turning hayotiy asosi. Dramaning muhim qirralari. Dramada shaklning o'ziga xosligi. Dramada epizm va lirizm. Dramada syujet va kompozitsiya. Dramada so'z. Dramaning asosiy janrlari. Tragediya. Komediya.

9 –mavzu. She'riy nutq. She'riy nutq lirik turning shakli sifatida

She'riy nutq tushunchasi. She'riy asarda shaklning o'ziga xosligi. Intonatsiya, ifodali o'qish, poetik elementlar.

10 – mavzu. Barmoq haqida umumiy ma'lumot.

Barmoq haqida umumiy ma'lumot. Barmoq vaznida yozilgan she'rlarda ohang va bo'g'in, hijo, turoq, ritm, intonatsiya. Barmoq vaznining turkiy she'riyatdagi o'rni. Xalq og'zaki ijodi va barmoq vazni.

11 –mavzu. Qofiya va uning vazifalari.

Qofiyaning vazifalari. Qo'sh qofiya, radif, ichki qofiya. Misralarda qofiya tartibi. Erkin qofiya. Bandning turlari. Ikkilik band. Uchlik band. To'rtlik band. Beshlik, oltilik, yettilik, sakkizlik, to'qqizlik va o'nlik bandlar.

12 –mavzu. Aruz vazni haqida tushuncha

Aruz haqida umumiy ma'lumot. Hijolar miqdori. G'azal bahrlari va vaznini aniqlash. Erkin vazn nima. Erkin vaznda yozilgan she'rlarda qofiya, ritm, band, fikr, tuyg'u.

13 –mavzu. Erkin vazn haqida tushuncha

Erkin vazn haqida ma'lumot. Badiiy asarlardagi erkin vazndagi she'rlar tahlili. Bu she'rlarning aruz vaznidagi she'rlardan farqli tomonlari.

14- mavzu: Bolalar qissalarida o'smirlar ruhiyati tasviri.

Jinoyat olamiga kirib qolgan o'smirlar ruhiyati ifodasi. Bo'lajak adib va mutafakkirlarning o'smirlik olami. Yetim va nogiron bolalar ruhiyati tasviri.

15- mavzu: Avtobiografik va biografik qissalarning kompozitsion hamda badiiy xususiyatlari.

Avtobiografik qissalartaraqqiyoti. Avtobiografik-dilogik qissalarning badiiy-kompozitsion xususiyatlari.Avtobiografik xarakterdagi bolalar qissalari. Biografik qissalar

AMALIY MASHG'ULOTLAR

Amaliy mashg 'ulot uchun tavsiya qilinadigan mavzular:

1. Adabiyotning ijtimoiy vazifasi
2.. Adabiy asar haqida ma'lumot
3. Badiiy asarning mavzusi va g'oyasi.
4. Badiiy asar syujeti va kompozitsiya.
5. Badiiy asar tili.
6. Adabiy turlar va janrlar.
7 Yozma adabiyot janrlari
8. Xalq og 'zaki ijodining asosiy janrlar tasnifi

9. Roman, qissa, hikoya janrlari
10. Adabiy asarda mavzu, g'oya
11. Qahramonlik eposi.
12. Lirik tur.
13. Dramatik tur.
14. Lirik tur.
15. Bolalar adabiyotida yumor

V. MUSTAQIL TA'LIM VA MUSTAQIL ISHLAR

Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakli va mazmuni

Mazkur fan bo'yicha magistrlar mustaqil ta'limni tashkil etishlari uchun mustaqil izlanishlar olib borishadi.

Mustaqil ishni tashkil etishning shakli va mazmuni

Magistr mustaqil ishni tayyorlashda muayyan fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

- darslik va o`quv qo'llanmalar bo'yicha fan boblari va mavzulami o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o`zlashtirish;
- nazariy materiallardan kelib chiqibtaqdimotlar tayyorlash;
- maxsus adabiyotlar bo'yicha fan bo'limlari yoki mavzulari ustida ishlash;
- masofaviy ta`lim.

Magistrga mustaqil ishlaming mavzulari beriladi. Bu mavzular bo'yicha egallanishi kerak bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalar, muddati va topshirish shakli aytiladi. Ko'rsatilgan muddatda nazariy material konspekti, referati ko'riladi, test yoki savol-javob o'tkaziladi. Amaliy xarakterdagi topshiriqlar yechimi ko'rsatiladi va o'xshash misollar yordamida tekshiriladi.

IV.Mustaqil ta'lim bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar:

Mustaqil ishni tayyorlashda fan xususiyatlarini hisobga olgan holda, quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

- esse – dolzarb mavzu bo'yicha shaxsiy fikrini tanqid, publitsistik va boshqa janrlarda yozma bayon qilish;
- dokladlar tayyorlash;
- kurs ishi yozish;
- konspekt yozish;
- glossariy tuzish;
- maxsus adabiyotlar bo'yicha fan bo'limlari yoki mavzulari ustida ishlash;
- o'quv, ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan fan bo'limlari va mavzularini chuqur o'rganish;
- individual va guruhiy o'quv loyihasi;
- turli ijodiy ishlar yozish;
- mavzuli portfoliolar tuzish;
- axborot-tahliliy materiallar bilan ishlash;
- manbaalar bilan ishlash;
- multimediali taqdimotlar yaratish;

Сканировано с CamScanner

- badiiy adabiyotlar va maktab darsliklaridan misollar to'plash kabi mustaqil ish turlaridan foydalaniladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1 Adabiyot nazariyasi fanining predmeti – badiiy adabiyot.
2.Nutq vositalarining ifodali o'qishdagi roli.
3.Urg'u, pauza, intonatsiya,temp va ritm.
4.Yunon notiqligi.
5.Sharq voizligi.
6. Adabiy tur janrlari misolida insonshunoslik, ommaviylik nima ekanligini tushuntirish.
7.Adabiyot mazmunining o'ziga xosligi.
8.Mazmunning salmoqdorligi.
9.Mazmunning haqqoniyligi.
10.Mazmunning universalligi, originalligi.
11. Mazmumunning ta'sirchanligi
12.Mutolaa qilingan badiiy asarlardan mavzu va g'oya
13.O'zbek adabiyoti vanamunalari misolida yozma adabiyot va xalq og'zaki ijlodi xos janrlar tavsifi.
14.Paremik va maxsus tur haqida tushuncha.
15.Hikoya, qissa, roman istilohlari.
16.Peyzaj, portret, ularning ifodali tahlili.
17.Zachin, va uning asardagi o'rni, o'ziga xosligi.
18. Adabiy ertaklardagi obrazlar.
19. Tovush tovlanishlari.
20.Lirik tur: G'arb hamda Sharq lirikasi.
21. Sharq lirikasining ayrim janrlari: fard, tuyuq, ruboiy, dubaytiy, qit'a, g'azal.
22.Lirik asarlami tahlil qilishning o'ziga xosligi.
23.Boshlang'ich sinf o'quvchilarini lirik asarlami ifodali o'qishga o'rgatish.
24.Aruz, barmoq, erkin vazndagi she'rlarni ifodali o'qish.
25.Qo'g'irchoqbozlik.
26.Intermediyalami, lof va askiyalami ijro qilish.
27. Sahna madaniyati.
28.Ijro yo'llari.
29.Dramatik asarlami o'qib, undagi monolog, dialoglarga e'tibor qaratish.
30.She'riy nutq tushunchasi.
31.She'riy asarda shaklning o'ziga xosligi.
32.Intonatsiya, so'z va gap urg'usining ifodali o'qishdagi o'mi.
33.Pauza turlari.
34. Temp va ritmning ifodali o'qishdagi ahamiyati.
35.Intonatsiya. Ovoz. Nafas.
36. Pauza: ritmik pauza, ruhiy pauza, grammatik pauza.
37-mavzu.Barmoq vazni.
38.Turoq, qofiya. 7,8,9 hijoli sh'erlami ifodali o'qish.
39. Aruz vazni. Rukn. Asl ruknlar.
40.Ruboiy, tuyuq, fard kabi janrlarning ifodali o'qilishi.
41. Sarbastdagi she'rlarni yod olib, ifodali o'qish
42.Ritm - she'riy nutqning bosh alomati.
43.She'riy matn yordamida qofiyaning vazifalarini aniqlash, qo'sh qofiya, radif, ichki qofiya kabilami topib tahlil qilish.
44.Erkin qofiya.
45.Bandning turlari. Ikkilik band. Uchlik band. To'rtlik band. Beshlik, oltilik, yettilik, sakkizlik, to'qqizlik va o'nlik bandlar.

Сканировано с CamScanner

	Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan nazariy material konspekti, referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi **Mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlanadi va uning taqdimoti tashkil qilinadi**
3.	**V. FAN O'QITILISHINING NATIJALARI (SHAKLLANADIGAN KOMPETENSIYALAR)** - bolalar adabiyotida zamonaviylikning asosiy tushunchalari, tarkibi, mezonlarini bilishi; -boshlang'ich sinflarda bolalar adabiyoti namunalarini o'qitishda qo'llaniladigan metodlarning nazariy asoslarini, o'ziga xos xususiyatlarini, darajalarini bilishi va tasniflay olishi; -bolalar adabiyotida zamonaviylik nazriyasini o'qitishda modulli, muammoli, didaktik-o'yinli, hamkorlikda o'qitish, loyihaviy ta'lim texnologiyalarini maqsadli va samarali qo'llay olishi; -ta'lim jarayonida magistrlarni ijodiy izlanish, kreativ fikrlash va mustaqil ishlashni tarkib toptirish usullari haqida bilimlarga; -bolalar adabiyotida zamonaviylik fanini o'qitishda foydalaniladigan ilmiy, ilmiy-metodik jurnallar, o'quv adabiyotlar va internet tizimida yoritilgan maqolalar va axborotlarni mustaqil o'rganib, tahlil qila olish hamda ulardan o'z pedagogik faoliyatlarida foydalanish; - ta'lim jarayonidagi o'quv maqsadlari va vazifalarini loyihalashtira olish; - mustaqil ta'lim olish faoliyatlarini tashkil etish; -magistrning innovatsion pedagogik tajribalarni o'zlashtirish, amalga oshirish, baholash va takomillashtirish kabi ko'nikmalarga; -bolalar adabiyotida zamonaviylikni o'qitish jarayonida badiiy asar mutolaasi va o'qish savodxonligifanlaridan noan'anaviy ishlanmalarini va texnologik xaritalarini tuzish.
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish;

Сканировано с CamScanner

	• individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish
6.	**Asosiy adabiyotlar:**
	1.Matchonov S. «Boshlang'ich sinflarda ona tili va uni o'qitish metodikasi» (Boshlang'ich ta'lim talabalari uchun darslik). -T.: Ishonchli hamkor, 2021 y.
	2.Umurov H. Adabiyotshunoslik nazariyasi. Toshkent: A.Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, 2004.
	Tavsiya qilinadigan qo'shimcha adabiyotlar:
	Mirziyoev SHavkat Miromonovich. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. Mamlakatimizni 2016 yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yakunlari va 2017 yilga mo'ljallangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustuvor yo'nalishlariga bag'ishlangan Vazirlar Mahkamasining kengaytirilgan majlisidagi ma'ruza, 2017 yil 14 yanvar / SH.M. Mirziyoev. – Toshkent: O'zbekiston, 2017. – 104 b.
	Mirziyoev SHavkat Miromonovich. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruza. 2016 yil 7 dekabr SH.M.Mirziyoev. – Toshkent: "O'zbekiston", 2017. – 48 b.
	Mirziyoev SHavkat Miromonovich. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Mazkur kitobdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti SHavkat Mirziyoevning 2016 yil 1 noyabrdan 24 noyabrga qadar Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahri saylovchilari vakillari bilan o'tkazilgan saylovoldi uchrashuvlarida so'zlagan nutqlari o'rin olgan. /SH.M.Mirziyoev. – Toshkent: "O'zbekiston", 2017. – 488 b.
	Mirziyoev SHavkat Miromonovich. YAngi O'zbekiston strategiyasi.-Toshkent, 2021. -458 b.
7	
	O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTINING FARMONI
	O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida. (O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 6-son, 70-modda) O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 - yil 6 – noyabrdagi "O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim - tarbiya va ilm - fan sohalarini rivojlantirish chora tadbirlari to'g'risida " gi PF - 6108 - son farmoni.
	Internet saytlari
	http //www.edu.uz – O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi sayti.
	http www.uzedu.uz – O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi sayti

Сканировано с CamScanner

	http://www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumati portali.
	www.pedagog.uz
	www.relarn.ru
	http://www.ziyonet.uz
	Modul uchun mas'ul: "Boshlang'ich ta'lim metodikasi " kafedrasi dotsenti, f.f.n. **G.Eshchanova** **Taqrizchilar:** "Boshlang'ich ta'lim metodikasi " kafedrasi dotsenti, f.f.n. **A.Atajonova** "Boshlang'ich ta'lim metodikasi " kafedrasi dotsenti, f.f.n. **Yu. Qurbonova**

Сканировано с CamScanner